

Póia acést'a ese totu a opt'a di — dar
prenumeratiunile se primescu in tóte dílele.

Pretiuu pontru Austria pe anu 6 fl. v. a. pe $\frac{1}{2}$ de anu
3 fl. pe trei lune 1 fl. 50. cr.; pontru alte tieri: pe anu
7 fl. 20 cr. pe $\frac{1}{2}$ de anu 3 fl. 60 cr. pe trei lune 1 fl. 80 cr.

Tóte siodienele si bani de prenumeratiune
sunt de a tramine la Redactiune:
Strat'a lui Leopoldu' Nr. 33.

Calindariulu Gurei Satului,

pe anulu 1870

a esítu de sub tipariu, pretiuu 40 cr., pe posta nu se tramine mai pucine decâtu 5 esemplarie. Veniti, nu
'ntardíati, ci cumperati.

Nu potu declamá.*)

(De proba din Calindariulu Gurei Satului pe 1870.)

Doi amici me provocara,
Ca sê viu a declamá.
Am primitu onórea rara,
Deci acum in asta séra
Cauta sê declamu ce-va.
Inse ce? Nu sciu. E bine,
Eu v'o spunu dar apriatu:
M'am ganditu multu, inse 'n fine
Unu sujetu bunu n'am aflatu.
Vedeti dara, câ asiá
Astadi nu potu declamá.

Apoi mi-a plesnitu prin minte,
Ca sê scriu ce-va realu,
Si cu sufletulu ardinte,
Inse fara complimente,
Sê cantu verde natiunalu
Despre sant'a dreptate . . .
Dar abié câ incepui,
Observai pe ne-acceptate,
Câ la noi dreptate nu-i.
Fiti buni dar a me iertá,
Cumca nu potu declamá.

Ce sê facu? Ah, éta, éta,
Unu sujetu de multu oftatu,
Voiu sê cantu dar eu indata
O cantare minunata
De cutare mecenatu!
Dar cu care sê 'ncepu óre
Dintre cei nenumerati?
Nici cu unulu, fratióre,
Câ-ci la noi nu-su mecenati.
Fiti buni dar a me iertá,
Cumca nu potu declamá!

Me pusei cu bucuría
La mesuti'a mea de scriu,
Si 'ncepui de locu a scrie
O micutia poesia
Despre scumpulu nostru visu;
Si lasandu de-o parte glum'a,
Am cantatu sperantie vechi;
In struni . . . pst, câ-ci acuma
Si paretii au urechi.
Fiti buni dar a me iertá,
Cumca nu potu declamá!

Dar la naib'a! Eu in fine
La doi prieteni am promisú,
Câ voi declamá. E bine
— Mi-dísesem — se cuvino
Sê 'mplinescu. M'apucu de scriu;
Si 'ncordat'am biét'a lira,
Sê cantu despre romanismu, —
Dar mi-iese o satira,
Câ-ci la noi e egoismu.
Fiti buni dar a me iertá,
Cumca nu potu declamá.

Dar vediendu, câ cu do-aceste
Eu la cale n'o sê scotu, —
Incepui sê scriu poveste
Despre mame si neveste
Ce romane-su peste totu?
Dar acuma dieu mi-e frica
Sê ve spunu ce-am inventatu,
Câ-ci mani'a loru mi-strica,
Sciti câ inca-su nensoratu.
Fiti buni dar a me iertá,
Cumca nu potu declamá!

*) S'a declamatu de autoriulu in concertulu din Siomeut'a-mare, la 11 aug. 1869.

Unu faptu umanu.

(Noveleta.)

I.

Timpulu erá mai frumosu ca *primele* luniloru, candu *caputatii* si *pioiatii* si-scotu diurnele. Sórele constitutiunii dualismului reversá radiele *plumbtie* a supra campieloru frumóse din Tofaleu. Zefirii *selbatici* a asuprii recoriau animele romaniloru. In paduri si munti pasceau turme de oi si vite, si pastorii pré-mareau cu fluerasieloru pe Ddieu, pe angeri si pe toti santii din ceriu a caroru limba dulce, limb'a magiara, resuná pan' la ei. Plugarii si-arau pamenturile, acoperiti de sudori pe frunte, dar c'o pietate nespusa, cugetandu cu oftári la prescurile si parastasele (darile grele) ce au de-a jertfi acestui Ddieu si acestoru *santi* puternici. Toti erau fericiti de placeriile lumei — unguresci, chiaru si flacaii satului, Vasile si Tóderu, gálgaiau cu voluptate deplina rachiutiulu dragutiulu din crismuti'a lui Itzig.

II.

Sér'a s'apropiá. Plugariulu, pastoriulu, toti, toti, alergau a casa spre a-si omori fómea cu malaiulu uscatu, care din mil'a *Ddieului* si a *santiloru* puternici de adi, si-i-lu potea inmoia cu — apa; si spre a-si repausá membrele oboisite a trupului in somnulu pe care inea nu s'a pusu dare. Si Itzig, birtasiulu satului, siedeá la més'a sa, si calculá c'o bucuria interna banisiorii ce i-a pigulitu din pungutiile tieraniloru, si i anumerá d'arendulu pe toti cáti i erau lui datori pentru *spiritulu* ce domnesce adi sub ocarmuirea stranepotiloru lui Atil'a — si detorasi d'acestia avea fericitulu Itzig tare multi.

Dar ce sê vedi! si ce sê fia!

Femei'a lui Itzig, c'o facia desperata, cu manile smulgându-si perulu:

— *Jai, Jai. tatele- si mameleben!* — strigá ea — *est geschehn mel ans*, suntemu perduti, perduti!

Itzig sare spariatu de la méssa si alérgea cu muiere-sa la tololojulu si spectacululu inspaimentatoriu ce erá pe stradele satului.

III.

C'o óra mai tardiu, dominá o tacere mormentala in intregu satulu. Numai suspinele de mórte a bietiloru sateni care s'afiau sdrobiti pe ulitie; numai strigatele lesínate a mameloru cu copii la titie, pe cari esecutorii sentintiei in procesulu presiedintelui tablei regesci din Osiorheiu, le aflara pe unele ascunse pe dupa cuptóre, ér pe altele prin poduri si cotetie; si numai unu echou ingrozitoriu a 300 suflete de romani, ce strabatea de la capetulu satului, si care petrundea pan' la mormentele lui Arpad si-a lui Szent-István spre a-se infiórá chiaru si ei de tirani'a ast'a asiatica, — conturbá liniscea adénca.

Locuitorii satului s'au sbiciuitu fara de mila din satu.

Dar Itzig jidovulu, si femei'a sa, scapara norocosi. Tiranii n'au potutu pune mân'a pe ei. Erau amendoi ascunsi sub matráti'a patului, si si-țineau cu patru mani, ca ferulu, punguliti'a de bani.

— Vai! ce sê fia ast'a, dragulu meu! — dícea nevest'a tremurendu din dinti — *so vahr ech leb*, d'aceste n'am mai vediutu, numai *mamele* mea dícea:

cá tare de demultu, erau asié numiti, *huni, tatari, vandali*, si acestia faceau lucruri asié de *unerherthe*.

— Pasa-mi mie de ast'a! *der schlog soll en trefn* numai pe Apor! a luatú totu ce au datorasii mei, si acum de unde sê scotu eu de la ei banii.

— Vai, dragulu meu! candu am auditu eu de porunc'a mare a baronului Apor, si candu am vediutu ce incepe sê se intímple, eu, erá se picu in. . . . .

— Pst . . . . . *ka gseres mehr* . . . taci, neci unu cuventu mai multu despre Apor, cá-ci indata ni-ar poté taiá si grumazulu.

IV.

Erá deja nópte. Itzig si femei'a s'a, mai multu de spaima decátu de somnu, adormisera. Esecutorii ordinatiunii baronului Apor, sê scaldau in vinulu celu scósera din pivnitiele tieraniloru alungati. Afara súflá unu vântu rece, mai rece ca monstruósa súflare a legalitatii si umanitatii magiare. O plóia torenta incepú, si la lumin'a fulgereloru ceriului strigau 300 suflete de romani: tirania! tirania! de trei ori tirania! — si aplorau apoi la resplát'a ceriului care in-susi erá turburatu de acestu faptu barbaru, cá-ci la fia-care cuventu alu desperatiloru romani, respundeá cu durduituri puternice si le spuneau lorú, ca mangaiare: *ór'a a 12 nu-e departe!*

Din adeveturile „Gurei Satului.“

Aibi bani, nu ca mine; fii sanetosu, nu ca pung'a mea; cugeta numai despre tine, ca cei „cinci“ si cei „diece“; nu fi defelu satiricu, ca redactorii umoristici, cari si-perdu renumele inaintea — renegatiloru — si-apoi sê scii cá-i trái fericitu in lume.

Vrei sê ai calésa cu patru cai, séu de tí-e dorinti'a mai mica, si te indestulesci cu unu calu frumosu si bunu de calaritu, precum tí-poti aboná spre esemplu unulu si in Pest'a, si vrei sê faci furóre gavalérésca prin capitale si pe la asociatiuni, atunci baga sama, sê nu-ti díca gurele rele, cá: nu-su a tei.

Nu ambitioná sórtea nimerui, si cugeta cá-e mai scumpa iubirea natiunii decátu decorárele strainiloru, care le primescu ministrii romani d'acum.

Nu te topí de amorulu inimiciloru patriei tale, ci topesce-lu tu acelu amoru.

Nu e bine a fi colectante pentru redicarea monumentului lui *Marianu*, specialu inse, dupa parintele Moisiulu — totusi.

Viéti'a cea mai frumósa e a militariloru: chiaru numai coprariu de ai fostu, impuni la toti! in societáti, fia acele cátu de 'nalta, joci rolulu de gavalerulu primu; intre deputati, treci de nationalistulu celu mai invapaiatu, chiaru si de duhulu nationalismului tí-lu-indópa condeie — straine; si-apoi in cafenele, ospetarii, bordele etc. firesre totu tu esti celu mai — admiratu.

Celu mai placutu adeveru a dameloru amusan-te este: minciun'a cornurata.

Celu mai gigantu delictu de presa este, cá betran'a „Gazeta“ turbura somnulu dulce a invalidei „Concordia“ amintindu de ea.

Sunt in viéti'a popóreloru lucruri, cari cu greu le esprimi, le simti inse cu atát'a mai tare: Quot'a, Dualismulu, Câne-cretiu etc.

De vréi sê fruezi dulcéti'a vietii, urméza pe

„acrobati“, dormi în visuri ideale, și te vei trezi cu grația de „susu“ și cu „stele“ mandre pe peptu, și dormi apoi în continuu, dormi somnulu lungu și le-targicu alu indiferentismului și te vei sculá d'odata în paradisulu — posturiloru grase.

Calulu, de si multi dintre cai se însira în ras'a celoru „nobili“, remane totusi — calu.

Nu toti invetiatorii sê ni fia de modelu, câ-ci usioru am potea fi apoi cei mai — neinvetiati.

Acei ómeni cari sibiéra mai multu, câ *natiunea* le stá pe anima, mintiescu mai cumplitu. Abié unu brusu uscatu are locu pe ea.

Acei patrioti mari cari în congrese straine si-cérca sustienerea autonomii biserecii loru, facu chiaru ca *cuculu* care si-canta dorulu seu în vi'a pustia si nu-i place padurea si campiile sale verdi si frumóse.

Regularitatea absentárii deputatiloru de la diet'a din Pest'a, o observí numai candu se intempla minunea de su toti — de facia.

Lui Zsiga bácsi nu i-i atát'a de ce i-se comunica pe sub mâna pentru foi'a s'a, decâtu de aceea ce i-se comunica — în mâna.

Cele mai multe domnisióre — nu romane — sunt mai sanetóse candu patimescu de morbulu — animei.

Li-e usioru ministriloru Ungariei mare, a-si indreptá orologiile loru dupa tempu; cu atát'a li-e mai greu inse a indreptá orologiulu pseudo-constitutiunii loru într'o adevérata constitutiune liberala.

Camer'a magiara „c'unu glasu“-a votatu honvedii si „c'unu glasu“ a si protestatu în contr'a libertatíi natiuniloru.

Tóte câile conducú la fericire, numai — deacromanu sê fi.

Catastrof'a cea mai mare a imperiului nostru ar fi déca pe unu momentu numai ar fi oprita — berea si rachiulu.

Nici în o fóia magiara n'am cetitu: „Romanii de dincoce, si de dincolo de Carpati!“ Sciu ele bine câ romanii în totuloculu su-romani, si pe frati nemicu nu i desparte.

Romanii dîcu câ Ungurii au rapitu independintí'a Transilvaniei cu nedreptu. Dar dupa parerea-mi separata nu-e asié. Acestu „nedreptu“ alu loru, este unu *dreptu* nou ce si-i lu-au croitu insisi, si acesta-e conceptulu loru de dreptu de la Atil'a încóce pana ce si-oru creá si romanii dupa conceptulu loru unu — *dreptu*!

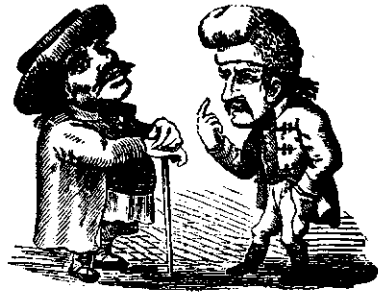
De ti-su facultátile pré pucine pentru a fi, — spre esemplu ministru de finantie, asigura-te cu averi si pentru stranepotii tei, — séu spre esemplu atare oficialu, micu séu mai mare, lasu sê te pensioneze batar cu vre-o 10,000 de taleri, si lauda apoi pe ddiu câ traesci într'unu statu binecuvéntatu.

Nu fi nedreptu si tiranu fatia cu popórele, nici atunci candu socotesci a te face ministru în — Mongoli'a.

Eseuple de nationalismu nu dá nimerui, ca cei cu „statu'a lui Gultenberg“, câ vei poté devení — ridiculu.

Sê dice câ romanii sunt *seraci*. Ast'a nu-e adevéru. Aboneze-se ei numai cu totii la „Gur'a Satului“ si-apoi se remana de ocará de nu s'oru *inavufi* de — adevéru mai multe si mai petrecatórie.

TANDA si MANDA.

T. Unde ai fostu, frate Mando?

M. Da nu scii, câ s'a deschisu diet'a?

T. Apoi dóra nu esti si tu deputatu?

M. Ba dio! Si inca deachistu, si-apoi bietii deachisti trebuie sê fia totu-de-una de fatia, candu suna porunca.

T. Cetitu-ai, frate, ce scrie „Albin'a“?

M. Aceea, câ Romani'a se ne de pe fia-care anu *arme spirituale* de unu milionu?

T. Da. Si asié e câ ideea-e buna, minunata?

M. Buna-e cucului! Buna ar fi, frate, si si minunata, de n'ar fi *ideea* ci — *realu*.

Apppellu.

(Conformu ortografiei academice.)

Dualismulu, trage a — mórté. Óre pre cine nu petrunde pana în adenculu — *calcátului* acésta scire trista? Romaniloru! sciu câ ve stá la *randia*, mantuirea acestui muribundu. Mediculu seu din Vien'a nu-i mai póte prescrie altu receptu decâtu: *federalismulu*. Acésta medicina inse e detotu scumpa în tiér'a nóstra a *suprematisarii*. E lipsa simtíbila dar, de generositatea nóstra. Apelezu dar la voi! Deschidetíi pungile vóstre golite, contribuiti, micu cu mare, pucinu séu multu, ca astfelu, candu i vomu dîce: *in veci se fie somnulu teu*, sê fimu toti cu anim'a liniscita câ ni-amu implinitu detorintí'a ultima.

Eu si Compani'a ni-sacremu întregu venitulu curatu de unu anu care suia, dupa cum a calculatu — *órocine*, precum se vede în list'a ce o deschidemu:

List'a mari animosiloru contribuitori:

Gur'a Satului . . .	0006 fl. (nesolviti)
Tanda . . .	008 fl. „
Manda . . .	007 fl. „
Trénca . . .	003 fl. „
Flénca . . .	002 fl. „

Sum'a totala 0008 dî: optu mii fl. (nesolviti *).

Gur'a Satului m. p.

*) Dupa ce voru mai incurge contribuiti mari-animóse de speci'a acést'a, numele respectiviloru sê va publicá în fruntea fóiei, ér banii (nesolviti) se voru transmite la loculú competente.

➡ Numerulu trecutú s'a numerisatu reu, a nume în locu de „34“ e a se cetí „35.“

Copilulu bolnavu.

B. E bolnavu copilasiulu nostru. Ar fi bine sê-i dâmu din medicin'a asta.
A. Dar ce va fi atunci de mine?

La culesu de vîi.

Gur'a Satului: Ce faceti fratiloru ?
Manda: Amu vinitu sê ne bucurâmu celu pucinu aci de libertate de presa.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoru: **Iosifu Vulcanu.**

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. Piat'a Pesciloru Nr. 9.